

A párbeszéd vonzásában

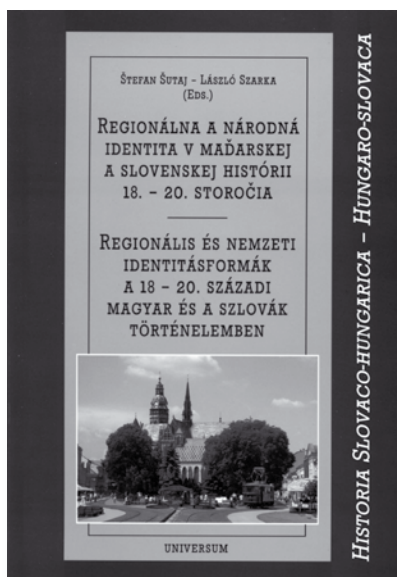
– szlovák és magyar értelmiségiek eszmecseréje a KeKI-ben –

Már a késő őszi délután melankolikus félhomálya uralta Budapest utcáit és tereit (s talán az emberek lelkét is), amikor 2007. november 14-én a Közép-európai Kulturális Intézetben gyülekezni kezdtek a szlovákok és a magyarok közötti kulturális párbeszéd fejleményei és lehetőségei iránt érdeklődő vendégek. A KeKI és a szomszédos Szlovák Intézet által közösen szervezett rendezvényen ezúttal a történettudomány képviselői voltak a főszereplők, de a kisebbségkutatás is fontos hangsúlyt kapott. A pódiumon a fiatal nemzedék egyik reprezentánsának kivételével ismert szakemberek foglaltak helyet: a szlovák történelem és a szlovák–magyar kapcsolattörténet kutatójaként nevet szerzett történész, *Szarka László*, az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézetének igazgatója; a magyar(országi) szakmai körökben is sokra becsült szlovák történész, *Štefan Šutaj*, a Szlovák

Az előadás résztvevői (balról): Szarka László, Demmel József, Balogh Margit, Halász István, Štefan Šutaj és G. Kovács László

Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Intézetének (Spoločenskovedný ústav slovenskej akadémie vied) igazgatója; *Balogh Margit* egyháztörténész, az MTA Társadalomkutató központjának igazgatója (s egyúttal a beszélgetés moderátora); a történészként és jogászként is tevékenykedő *Halász Iván*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara Szlavisztika Intézetének docense, valamint *Demmel József*, a pályája kezdetén álló történész. Beszélgetésük a Szlovák–Magyar Történelem Vegyesbizottság tevékenységének és tudományos publikációinak bemutatására irányult, de a szlovák–magyar kapcsolatok más aspektusai is szóba kerültek. A nagy múltra visszatekintő Történelem Vegyesbizottságot a magyar tagozat elnökeként Szarka László, a szlovák tagozat elnökeként pedig Štefan Šutaj képviselte, a résztvevők tehát első kézből kaphattak tájékoztatást a múltfeltárás e fáradhatatlanul munkálkodó, az olykor csüggesztően kedvezőtlen körülményekkel is elszántan dacoló fórumáról. A jelenlévők örömmel értesülhettek arról, hogy az anyagi nehézségek miatti hányattatások időszaka egyelőre véget ért, és egy eredményes Interreg-pályázatnak köszönhetően három évre sikerült biztosítani a tervezett tudományos konferenciák megrendezésének és a vegyesbizottsági publikációk megjelenítésének pénzforrásait. Az eddigi tevékenységről szóló hírek és az est folyamán bemutatott kiadványok a kevésbé tájékozott résztvevők számára is nyilvánvalóvá tették, hogy olyan testületről van szó, amely törekvéseivel, munkájával már eddig is sokszorosán bizonyosságot tett hasznosságáról, s messzemenő támogatást érdemel. A vegyesbizottsághoz kötődő könyvek közül elsőként a Štefan Šutaj

és Szarka László szerkesztésében megjelent, a *Regionális és nemzeti identitásformák a 18–20. századi magyar és szlovák történelemben* címet viselő, imponálóan gazdag tartalmú tanulmánykötetet mutatta be Demmel József, kiemelve az egyes írások szakszerűségét, adatgazdagságát, tanulságaik máig ható érvényét. Szarka László jeles kollégája, Štefan Šutaj *Nemzet és nemzetiségek* című munkáját ajánlotta a publikum figyelmébe, nyomtatékosan hangsúlyozva a szlovák(iai) tudományos műhelyekben folyó munka eredményességét s a kétoldalú kapcsolatok szempontjából is hasznos voltát. A magyar történész arra is rámutatott, hogy Magyarországon egyesek hajlamosak a Szlovákiában újjáéledt és sokszor fenyegetőnek látszó, valójában „csak” groteszk módon anakronisztikus és remélhetőleg mulandó szélsőséges nacionalizmus okán a szlovákság egészét hibáztatni, s mit sem tudnak arról, hogy a múlttal való őszinte szembenézés, a kritikai önreflexió, a pozitívumokra alapozott jó kapcsolatok igénye északi szomszédunknál is markánsan jelen van, s épp ennek az igénynek köszönhetően születhetnek meg olyan elismerésre méltó munkák, mint Štefan Šutaj alapos és becsületos szándékú könyve. Egyébként pedig – tette hozzá

Halász István

Szarka László

Štefan Šutaj

Szarka László – megszüntetendő előítéletre és elfogultságra Magyarországon is könnyen rábukkanhatunk, s a tájékozatlanság is sajnálatosan kölcsönös.

A harmadikként bemutatott könyvet ugyancsak a szlovák történész jegyezte: az *Edvard Beneš dekrétumai a háború utáni időszakban* című munka a Magyarország és Szlovákia hivatalos kapcsolatait több mint hat évtized távolából is kedvezőtlenül befolyásoló s a közelmúltban ismét szomorú aktualitást nyert híres-hírhedt, a Csehszlovák Köztársaság egykori elnökéhez kötődő rendeletek születésének okait, körülményeit, szerepét és társadalmi-politikai összefüggéseit vizsgálja. A kötetet méltató Halász Iván mindenképp azt emelte ki, hogy egy ilyen kényes, sőt fájdalmas, mindkét oldalon heves érzelmeket kiváltó bonyolult kérdéskörhöz nem érdemes és nem is szabad másképp hozzányúlni, mint ahogy a szerző tette: nagyfokú empátiával és a tisztánlátás igényével.

A beszélgetés résztvevőit és az érdeklődőket a rendezvény elején a két „házigazda”: *Módos Péter*, a Közép-európai Kulturális Intézet igazgatója és *Milan Kurucz*, a Szlovák Intézet igazgatója üdvözölte, s ugyanők köszöntek el a megjelentektől, joggal és egybehangzóan megállapítva, hogy a könyvbemutatóval egybekötött eszmecsere éppoly baráti volt, mint amennyire érdekes és hasznos. A résztvevő pedig elgondolkodhatott azon, hogy milyen korrektnek és ígéretesnek tűnnek a szlovák–magyar kapcsolatok, amikor józan gondolkodású és jó szándékú emberek – korántsem csak értelmiségiek – tanácskoznak egymással, s milyen könnyen megzavarhatják ezt a kellemes benyomást mindazok, akik politikai célkitűzéseik érdekében a légkör- és kútmérgeztől sem riadnak vissza, s a megértés és együttműködés helyett az örökös szembenállást tartják kívánatosnak.

Napjaink Európájában azonban talán joggal reméljük, hogy egyszer az ő idejük is végleg lejár.

G. Kovács László